

Олександр Васильович Фільчаков,

кандидат юридичних наук,

Харківська обласна прокуратура (керівник);

 <https://orcid.org/0000-0001-5681-1564>,

e-mail: o.v.filchakov@gmail.com

СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБЛЕНОСТІ ПРОБЛЕМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ ПІДРОЗДІЛАМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ СПРИЯННЮ КРИМІНАЛЬНО ПРОТИПРАВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗОВАНОЇ ГРУПИ АБО ЗЛОЧИННОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Досліджено стан наукової розробленості проблеми сприяння кримінально протиправної діяльності організованої групи або злочинної організації крізь розгляд різних аспектів оперативно-розшукової протидії кримінальній протиправності підрозділами кримінальної поліції. Доведено актуальність тематики, визначено пріоритетні напрями, що сприятимуть вирішенню наукової проблеми.

Ключові слова: злочинні організації, кримінальна поліція, оперативно-розшукова протидія, організовані групи, сприяння протиправній діяльності.

Оглядова стаття

Постановка проблеми

Одним із негативних результатів політичних, економічних, соціальних та інших змін, що відбуваються в українському суспільстві на фоні нестабільної обстановки за вказаними напрямками та агресивних дій сусідньої держави, стало підвищення активності кримінально орієнтованих організованих груп або злочинних організацій.

На сьогодні у правовій площині кримінальне законодавство України забезпечило правоохоронні органи, зокрема підрозділи кримінальної поліції, нормами, що дають можливість активно протидіяти незаконній діяльності організованих груп або злочинних організацій, а також створенню й керівництву діяльністю злочинної спільноти або злочинної організації (ст. 255 КК України); встановленню або поширенню злочинного впливу (ст. 255-1 КК України); організації, сприянню у проведенні або участі у злочинному зібранні (сходці) (ст. 255-2 КК України)¹.

---

¹ Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 12.09.2021).

Разом із цим у виступах представників влади, народних депутатів, громадських діячів і пресі постійно відмічається занепокоєність через консолідацію організованих груп і злочинних організацій, проникнення й втручання їх представників у політичні, економічні й соціальні процеси, що відбуваються в країні.

Вирішення проблем протидії держави проявам протиправної діяльності організованих груп або злочинних організацій вимагає комплексного підходу та впровадження владою й суспільством адекватних заходів, що мають сприяти процесам недопущення розвитку протиправної діяльності, нейтралізації діючих груп та організацій, подолання наслідків, які виникли через дії учасників зазначених спільнот.

Зважаючи на те, що в загальному кримінальному середовищі відповідно до пунктів 3–4 ч. 1 ст. 28 КК України організовані групи й злочинні організації характеризуються окремими ознаками, притаманними тільки їм (для організованої групи – наявність певної кількості осіб (три і більше); попередня домовленість та організація у стійке об'єднання для вчинення кримінальних правопорушень; об'єднання діяльності за єдиним планом із розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану, відомого всім учасникам групи; для злочинної організації – стійке ієрархічне об'єднання для вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів декількох осіб (п'ять і більше); керівництво чи координація кримінально протиправної діяльності інших осіб або забезпечення функціонування як самої злочинної організації, так і інших кримінально протиправних груп тощо), важливе значення для нашого дослідження має розуміння поняття, видів і значення співучасників, які вчиняють кримінальні правопорушення, через те, що проведення оперативно-розшукової протидії для кожної з категорій співучасників є особливим і потребує певних організаційно-тактичних підходів¹.

Сьогодні відповідно до ст. 27 КК України співучасниками кримінального правопорушення, вчиненого у складі організованих груп або злочинних організацій, поряд із виконавцем, є організатор, підбурювач і пособник. Законодавець таким чином визначає роль кожного у кримінальній ієрархії:

– виконавець (співвиконавець) – особа, яка у співучасті з іншими суб'єктами кримінального правопорушення безпосередньо чи шляхом використання інших осіб, які відповідно до закону не підлягають кримінальній відповідальності за скоєне, вчинила кримінальне правопорушення, передбачене цим Кодексом;

– організатор – особа, яка організувала вчинення кримінального правопорушення (кримінальних правопорушень) або керувала його

---

¹ Там само.

(ix) підготовкою чи вчиненням. Організатором також вважається особа, яка утворила організовану групу чи злочинну організацію або керувала нею; особа, яка забезпечувала фінансування чи організувала приховування кримінально протиправної діяльності організованої групи або злочинної організації;

– підбурювач – особа, яка умовлянням, підкупом, погрозою, примусом або іншим чином схилила іншого співучасника до вчинення кримінального правопорушення;

– пособник – особа, яка порадами, вказівками, наданням засобів чи знарядь або усуненням перешкод сприяла вчиненню кримінального правопорушення іншими співучасниками, а також особа, яка заздалегідь обіцяла переховати особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, знаряддя чи засоби вчинення кримінального правопорушення, сліди кримінального правопорушення чи предмети, здобуті кримінально протиправним шляхом, придбати чи збути такі предмети або іншим чином сприяти приховуванню кримінального правопорушення¹.

Безумовно, під час проведення оперативно-розшукової протидії підрозділами кримінальної поліції незаконній діяльності організованих груп або злочинних організацій до кожної з виділених вище категорій співучасників оперативниками, залежно від інтересів кримінального судочинства та ступеня професіоналізму діяльності правопорушників, використовується свій підхід, переслідується своя мета її оперативної розробки.

Стан дослідження проблеми

У загальнодоступному сегменті юридичної науки дослідження питань сприяння осіб протиправній діяльності організованих груп або злочинних організацій в основному лежать у площині кримінального права, кримінології та криміналістики.

У галузі кримінального права та кримінології найбільшу увагу цим зазначеним аспектам приділяли Г. І. Баймурзін, Д. О. Балабанова, А. С. Беніцький, І. А. Бушуєв, Б. В. Волженкіна, В. Д. Гвоздецький, М. К. Гнетнев, І. В. Годунова, Н. О. Гуторова, О. Ф. Долженкова, В. М. Дрьоміна, П. Г. Євдокімов, В. П. Ємельянов, М. І. Ковальов, М. Й. Коржанський, В. Д. Ларічев, М. І. Мельник, О. М. Міколенко, В. О. Навроцький, А. С. Омаров, Ю. Рень, В. П. Тихий, В. Г. Трифонов, П. А. Фріс, М. Х. Хабібুলін, В. М. Шевчук та інші.

Серед учених-криміналістів цю тематику досліджено у працях В. П. Бахіна, Р. С. Белкіна, О. М. Васильєва, В. К. Гавла, М. М. Демідова, В. Ф. Єрмоловича, О. М. Колесніченка, В. О. Коновалова,

---

¹ Там само.

М. Г. Коршика, В. С. Кузмичова, О. Р. Лужецької, М. В. Салтевського, С. С. Степичева, К. О. Чаплинського, Д. Ю. Четвертака, В. Ю. Шепітька та інших.

Визнаючи ґрунтовність результатів, отриманих вищезгаданими науковцями за досліджуваною у статті тематикою та їх значення для юридичної науки, змістовність і корисність цих результатів для оперативно-розшукової діяльності підрозділів кримінальної поліції залишається неповною і потребує додаткового вивчення.

Мета і завдання дослідження

Мета статті полягає в дослідженні ступеня виокремлення питання оперативно-розшукової протидії підрозділами кримінальної поліції сприянню кримінально протиправній діяльності організованої групи або злочинної організації в роботах українських учених.

Для досягнення зазначеної мети виконано такі *завдання*: проаналізувати якість й оцінити стан змістовного наповнення наукових праць аспектами дослідження проблеми оперативно-розшукової протидії підрозділами кримінальної поліції сприянню кримінально протиправній діяльності організованої групи або злочинної організації; визначити актуальність напряму наукового дослідження, зазначеного у назві статті; виокремити пріоритетні напрями, які потребують подальшого наукового розроблення за зазначеною тематикою.

Наукова новизна дослідження полягає у визначенні й оцінюванні стану наукового розроблення проблеми оперативно-розшукової протидії підрозділами кримінальної поліції сприянню кримінально протиправній діяльності організованої групи або злочинної організації.

Виклад основного матеріалу

За час незалежності української держави та ухвалення чинних на сьогодні фундаментальних законів, що регламентують діяльність правоохоронних органів у протидії протиправної діяльності організованих груп або злочинних організацій, зазначеним науковим проблемам приділялося чимало уваги в різних галузях юридичної науки.

Вивчення ж емпіричної бази даних кримінальної статистики, архівних матеріалів кримінальних проваджень та оперативно-розшукових справ, дослідження й аналіз моделей учинених організованими групами або злочинними організаціями кримінальних правопорушень у вивчених документах працівниками поліції показало, що недостатньо приділялася увага особам, які сприяли незаконній діяльності зазначених груп та організацій.

Із цією інформацією звернулися до експертів (діючих та колишніх працівників оперативних підрозділів і слідчих органів) з питанням місця та ролі підбурювачів і пособників у злочинній ієрархії організованих

груп та злочинних організацій. Відповіді здивували – лише у 15 % на питання: «Чи приділялася увага оперативній розробці або ретельній перевірці осіб, які сприяли протиправній діяльності організованих груп або злочинних організацій?» була отримана позитивна відповідь.

Враховуючи це, а також власний досвід роботи у прокуратурі, поставало питання ступеня наукового висвітлення специфіки протиправної діяльності осіб, які сприяли незаконній діяльності організованих груп або злочинних організацій та особливостей їх оперативної розробки в наукових дослідженнях та працях українських учених у галузі оперативно-розшукової діяльності.

Аналіз наукових праць за останні тридцять років довів, що різним аспектам оперативно-розшукової протидії протиправній діяльності організованих груп або злочинних організацій вітчизняними вченими приділялося достатньо уваги. Вивчення наукових результатів дозволило виділити такі окремі напрями досліджень:

- історія виникнення та сучасні тенденції розвитку організованої злочинності (Г. М. Бірюков, О. А. Гапон, В. А. Гончарук, О. Ф. Долженков, О. О. Дульський, В. О. Жук, М. І. Камлик, Я. Ю. Кондратьєв, П. Я. Кондратьєв, М. В. Корнієнко, В. А. Некрасов, Д. Й. Никифорчук, А. М. Пижевський, А. І. Пясецький, Б. В. Романюк, О. М. Сніцар, В. Д. Сущенко);

- окремі напрями оперативно-розшукової протидії організованій злочинності (Б. І. Бараненко, Г. М. Бірюков, І. В. Бойко, А. І. Грищенко, О. Ф. Долженков, Я. О. Морозова, Г. В. Підтинна, В. Г. Севрук, С. Р. Тагієв, Р. В. Трофіменко, В. П. Цильвік);

- оперативно-розшукова характеристика організованих груп або злочинних організацій (П. Д. Біленчук, Г. М. Бірюков, В. В. Давиденко, О. В. Кириченко, Є. Д. Лук'янчиков, В. А. Некрасов, С. І. Ніколаюк, В. Г. Огурченко, В. П. Сахно, О. О. Харкевич, В. М. Цимбалюк);

- особливості виявлення первинної оперативно-розшукової інформації про організовану злочинність (Е. О. Дідоренко, О. В. Кириченко, Я. О. Морозова, С. І. Ніколаюк, В. П. Німчик, І. І. Сидорук);

- оперативно-розшукова превенція діяльності організованих груп або злочинних організацій (С. В. Алексєєв, Б. І. Бараненко, А. М. Давиденко, М. М. Ніконов, В. Г. Огурченко, А. І. Пясецький);

- внутрішня та зовнішня взаємодія під час оперативно-розшукової протидії незаконній діяльності організованих груп та злочинних організацій (В. А. Бідняк, І. І. Іванчишин, В. В. Копасєв, О. С. Омельченко, С. А. Савенко);

- інформаційно-аналітичне забезпечення протидії кримінальним правопорушенням (Г. М. Бірюков, Р. Л. Колпак, В. Г. Севрук);

- використання можливостей розвідувальної аналітики (І. А. Федчак, М. В. Корнієнко, В. І. Шкільников);

– агентурне забезпечення, у тому числі внутрішньокамерна розробка членів організованих груп або злочинних організацій (Р. І. Благура, О. Ф. Долженков, Н. К. Макаренко, А. О. Михайличенко, Д. Й. Никифорчук, А. В. Оголенко, О. О. Харкевич);

– виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (Б. І. Бараненко, Г. М. Бірюков, О. А. Гапон, Е. О. Дідоренко, О. В. Злагода, В. А. Маліков, Н. Я. Маньковський, С. І. Пічкуренко, В. Г. Телійчук, О. Г. Цветков, І. Р. Шинкаренко);

– особливості тактики документування дій організованих груп або злочинних організацій під час підготовки або вчинення кримінальних правопорушень (Л. І. Аркуша, Г. М. Бірюков, Є. В. Бондаренко, Я. О. Калиновська, Я. Ю. Кондратьєв, С. В. Корніч, В. С. Кубарєв, Я. О. Морозова, В. В. Нечай, Д. Й. Никифорчук, С. І. Ніколаюк, А. М. Пижевський, В. Г. Севрук, В. Д. Сущенко, В. М. Цимбалюк, О. І. Чіпець, І. І. Шинкаренко);

– оперативно-розшукова протидія діяльності організованих груп та злочинних організацій у сфері торгівлі людьми (А. Демшевський, Д. Санакоєв);

– протидія сексуальній експлуатації, яка вчиняється організованими угрупованнями (А. А. Небитов);

– оперативно-розшукова протидія незаконним заволодінням транспортними засобами (А. В. Баб'як, О. В. Багатиков, О. В. Болгар);

– оперативно-розшукова протидія діяльності організованих груп та злочинних організацій у сфері високих технологій (В. Г. Телійчук, В. Б. Вишня, С. М. Ілюхін);

– оперативно-розшукова протидія діяльності організованих груп або злочинних організацій у сфері наркобізнесу (Г. М. Бірюков, О. Г. Цветков).

Аналіз наукової проблеми оперативно-розшукової протидії підрозділами кримінальної поліції діяльності організованих груп або злочинних організацій у дисертаційних і монографічних дослідженнях дозволив виокремити основні сфери наукових інтересів дослідників.

Загальноправовими й організаційно-тактичними засадами оперативно-розшукової протидії протиправній діяльності організованих груп та злочинних організацій займалися такі вчені, як Г. М. Бірюков («Основи оперативно-тактичного забезпечення розкриття підрозділами карного розшуку злочинів, що вчиняються групами осіб, які мають ознаки організованих злочинних груп», 1999), В. І. Литвиненко («Правові та організаційно-тактичні основи боротьби з організованою кримінальною злочинністю», 2002), Я. Ю. Кондратьєв, І. В. Сервецький («Правові та організаційно-тактичні основи боротьби з організованою злочинністю в Україні», 2003), М. В. Корнієнко

(«Сучасні засади протидії спеціалізованих підрозділів органів внутрішніх справ організованих кримінальної протиправності», 2003), В. В. Нонік («Організаційно-тактичні засади протидії організованих злочинній діяльності на регіональному рівні», 2007), В. В. Малюк («Протидія кримінальним правопорушенням, вчинюваним злочинними спільнотами», 2021).

Теоретичні проблеми оперативно-розшукової превенції незаконної діяльності організованих груп або злочинних організацій знайшли своє відображення в наукових працях О. Ф. Долженкова («Теоретичні проблеми становлення політики протидії створенню інфраструктури злочинного світу засобами оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ», 2002), В. В. Строїча («Оперативно-розшукове запобігання створенню та функціонуванню кримінальних ринків», 2015), О. О. Харкевича («Протидія оперативними підрозділами Національної поліції створенню злочинної організації», 2017), М. М. Ніконова («Виявлення та попередження підрозділами захисту економіки діяльності організованих груп у сфері житлово-комунального господарства», 2018), Т. А. Волікова («Протидія створенню організованих груп та злочинних організацій», 2021).

Питаннями особливостей проведення оперативної розробки організованих груп або злочинних організацій займалися М. О. Сергатий («Основи оперативної розробки організованих груп, що займаються незаконним обігом наркотиків», 2002), М. Г. Богуславський («Організація і тактика оперативної розробки організованих злочинних груп корисливо-насильницького спрямування», 2007).

Проблемним аспектам виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації присвятили свої дослідження В. А. Некрасов («Проблеми негласного проникнення в кримінальне середовище», 2001), О. Г. Цветков («Впровадження негласних працівників оперативних підрозділів органів внутрішніх справ у організовані злочинні групи та злочинні організації», 2002), О. Ф. Долженков, В. А. Некрасов, Ю. Е. Черкасов («Основи розвідки в середовищі та інфраструктурі злочинності», 2003), Я. Ю. Кондратьєв, Е. О. Дідоренко («Психологія здійснення проникнення негласних працівників оперативних підрозділів органів внутрішніх справ до організованих злочинних формувань», 2004), С. В. Пеньков («Теоретико-правові та організаційно-тактичні засади створення та використання легендованих підприємств в оперативно-розшуковій діяльності», 2014), О. В. Горбачов («Оперативно-розшукове забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання із розкриття злочинної діяльності організованої групи», 2018).

Інформаційному забезпеченню суб'єктів оперативно-розшукової діяльності під час оперативно-розшукової протидії протиправній

діяльності організованих груп або злочинних організацій присвятив свою дисертацію В. Ю. Журавльов (2002).

Різні аспекти оперативно-технічного забезпечення оперативно-розшукової протидії розглядалися у працях А. В. Коваленка («Правові та організаційно-тактичні основи застосування оперативно-технічних засобів підрозділами по боротьбі з організованою кримінальною протиправністю», 2004), І. Ф. Хараберюша («Використання оперативно-технічних засобів щодо протидії злочинності у сфері нових інформаційних технологій», 2005), І. С. Стіхарної («Основи протидії етнічним організованим злочинним групам криміналістичними та оперативно-розшуковими засобами», 2009).

Найбільший науковий інтерес щодо досліджуваної проблеми протидії підрозділами кримінальної поліції сприянню кримінально протиправній діяльності організованої групи або злочинної організації становлять дисертаційні та монографічні дослідження, присвячені специфіці оперативно-розшукової протидії професійно-видовій кримінальній протиправності організованих груп та злочинних організацій.

У контексті проблеми, яка розглядається у статті, особливе значення має дослідження питань оперативно-розшукової характеристики кримінальних правопорушень у зрізі вивчення характеристики сприяння кримінально протиправній діяльності організованих груп або злочинних організацій.

В. П. Кушпіт у дослідженні «Правові та організаційно-тактичні особливості оперативно-розшукової діяльності підрозділів боротьби з організованою злочинністю у сфері економіки» (2010), характеризує ознаки організованої злочинності, виділяє такі її визначальні ознаки: стійкість; тривалість протиправної діяльності; забезпечення функціонування як власного злочинного угруповання, так і вплив на діяльність інших злочинних груп; наявність корумпованих зв'язків в органах влади і управління; наявність економічного підґрунтя; дестабілізація економічної ситуації в регіоні [1]. Дослідник розглядає також основні тенденції розвитку організованої злочинності в сучасних умовах, коли Україна перебуває у стадії загострення фінансово-економічної кризи. В. П. Кушпіт робить наголос на діяльності організатора та координатора протиправних дій, виключаючи по суті роль інших осіб, які можуть сприяти протиправній діяльності.

В. В. Плукар у дисертації «Тактичні основи розкриття розбоїв, вчинюваних організованими групами» (2012) під час розгляду оперативно-розшукової характеристики фокусує увагу на тому, що розбійні напади вчиняються організованими групами після розподілу ролей, а діяльність інших осіб може характеризуватися «співвиконанням або ж поєднанням ... інших форм співучасті» [2]. Висвітлюючи питання способів учинення кримінальних правопорушень,

В. В. Плукар не розглядає питання сприяння цій діяльності іншими особами, а обмежується характеристикою суто виконавців.

У 2012 р. І. А. Грабазієм було проведено наукове дослідження «Оперативна розробка організованих груп, які займаються торгівлею людьми». У загальній характеристиці та моделі злочинної діяльності організованих груп, які займаються торгівлею людьми, науковець частково згадує роль осіб, які сприяють реалізації злочинного задуму шляхом документального забезпечення перевезення до місця призначення, виїзду та перетинання кордону, іншого забезпечення трафіку «живого товару», але, на жаль, не приділяє цьому сприянню більшої уваги [3]. Разом із цим слід наголосити, що, описуючи модель злочинної діяльності, він опосередковано зазначає, що цей вид кримінальних правопорушень не може відбуватися без таких складових, як збір інформації про потенційних майбутніх жертв, налагодження контактів за кордоном із покупцями для реалізації «товару».

Питання сприяння кримінально протиправній діяльності організованої групи або злочинної організації також не стали предметом дослідження О. О. Ганжи (2014) щодо протидії оперативними підрозділами діяльності організованих груп, які готують учинення крадіжок із квартир громадян [4]. Дослідник у підрозділі, присвяченому оперативно-розшуковій характеристиці крадіжки із квартир громадян, основну увагу приділив способам підготовки до вчинення, вивченню розпорядку дня мешканців квартири, яка є об'єктом злочинного інтересу, та сусідніх квартир за допомогою спостереження за об'єктом злочину та майбутніми потерпілими, відвідування будинку об'єкта кримінального правопорушення. Згадане в дослідженні питання забезпечення алібі правопорушників шляхом попередніх домовленостей із членами організованої групи, родичами, членами сім'ї, знайомими тощо, на жаль, не знайшло достатнього висвітлення в дисертації.

Щодо дослідження питання сприяння незаконній діяльності організованих груп або злочинних організацій становлять певний інтерес видана у 2015 р. монографія «Теорія та практика оперативної розробки організованих груп, які займаються торгівлею людьми» (А. В. Баб'як, І. А. Грабазій, М. В. Стащак, В. В. Шендрик) [5] та видана у 2016 р. монографія «Протидія оперативними підрозділами боротьби з торгівлею жінками з метою сексуальної експлуатації» (Ю. С. Нагачевська, І. А. Федчак) [6]. У зазначених працях основну увагу приділено способам учинення кримінальних правопорушень. В основному надається характеристика організаторам і жертвам торгівлі людьми.

Предметом дослідження В. В. Нечая (2018) стало проведення негласних слідчих (розшукових) дій під час розслідування податкових

злочинів, що вчиняються організованими групами [7]. Дослідник зосередив увагу на питаннях комплексного аналізу правових, теоретичних та організаційно-тактичних проблем діяльності слідчих та оперативних підрозділів органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, які виникають у процесі проведення негласних слідчих (розшукових) дій під час розслідування податкових злочинів, що вчиняються організованими групами, і фактично не розглянув питання оперативно-розшукової характеристики організаторів та співучасників досліджуваних правопорушень.

Особливості виявлення та розслідування незаконного заволодіння транспортними засобами, учиненого організованими злочинними групами, стали предметом дисертацій Д. В. Стрельченка «Основи виявлення та розслідування незаконного заволодіння транспортними засобами, учиненого організованими злочинними групами» (2008) [8] та О. В. Болгара «Виявлення та розслідування злочинної діяльності у сфері кримінального автобізнесу» (2017) [9]. Слід зазначити, що названі дослідники виділяють такі категорії виконавців кримінальних правопорушень: лідери; особи, які спеціалізуються тільки на транспортуванні автотransпортних засобів; фахівці з технічного переобладнання й перефарбування автотransпортних засобів; збувальники краденого; особи, які знаходять покупця; перегонники викраденого транспортного засобу до місця реалізації; «навідники» тощо. Також вони надали класифікацію груп потенційних жертв, які мають підвищену вразливість. Разом із цим справедливо буде наголосити, що науковці обійшли увагою детальний розгляд характеристики категорій осіб, які сприяли вчиненню зазначених кримінальних правопорушень.

У дисертації В. В. Цибульника (2021) предметом дослідження стала оперативно-розшукова протидія підрозділами кримінальної поліції незаконному позбавленню волі або викраденню людини, вчиненим організованою групою [10]. Завданням розроблення оперативно-розшукової характеристики незаконного позбавлення волі або викрадення людини, вчинених організованою групою, дослідник визначив пошук логічного зв'язку між елементами означеної характеристики й формування наукової методики розроблення алгоритмів оперативно-розшукової протидії зазначеному виду кримінальних правопорушень з урахуванням наявної оперативно-тактичної ситуації, систематизації оперативно значущих елементів, характерних для кримінально протиправної події, і таких, що мають значення для оптимізації процесу оперативно пошуку первинної оперативно-розшукової інформації, оперативно-розшукової превенції означеного виду злочинів, встановлення всіх причетних до кримінальної події осіб й ефективного оперативно-розшукового забезпечення досудового розслідування.

Висновки

Таким чином, у результаті проведеного аналізу наукових праць щодо оцінки стану наукової розробленості проблеми оперативно-розшукової протидії підрозділами кримінальної поліції сприянню кримінально протиправній діяльності організованої групи або злочинної організації можна зробити такі висновки:

1) на рівні дисертаційних і монографічних досліджень вивчення проблеми оперативно-розшукової протидії підрозділами кримінальної поліції сприянню кримінально протиправній діяльності організованої групи або злочинної організації ще не було самостійним предметом наукових досліджень у галузі оперативно-розшукової діяльності;

2) визначаючи актуальність проблеми оперативно-розшукової протидії підрозділами кримінальної поліції сприянню кримінально протиправній діяльності організованої групи або злочинної організації, є пріоритетними і потребують наукового розроблення особливості:

– забезпечення позаштатними негласними працівниками оперативної розробки осіб, які сприяють протиправній діяльності організованих груп або злочинних організацій;

– використання кримінальної аналітики для встановлення осіб, які сприяють протиправній діяльності організованих груп або злочинних організацій;

– виокремлення категорії осіб, які сприяють протиправній діяльності організованих груп або злочинних організацій в оперативних обліках Національної поліції України;

– використання негласних слідчих (розшукових) дій стосовно осіб, які сприяють протиправній діяльності організованих груп або злочинних організацій;

– проведення оперативно-розшукових заходів із метою виявлення первинної оперативно-розшукової інформації стосовно осіб, які сприяють протиправній діяльності організованих груп або злочинних організацій.

Список бібліографічних посилань: 1. Кушпін В. П. Правові та організаційно-тактичні особливості оперативно-розшукової діяльності підрозділів боротьби з організованою злочинністю у сфері економіки : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Львів, 2010. 20 с. 2. Плукар В. В. Тактичні основи розкриття розбоїв, вчинюваних організованими групами : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Львів, 2012. 20 с. 3. Грабазій І. А. Оперативна розробка організованих груп, які займаються торгівлею людьми : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Дніпропетровськ, 2012. 20 с. 4. Ганжа О. О. Протидія оперативними підрозділами ОВС України діяльності організованих груп, які готують вчинення крадіжок із квартир громадян : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2014. 20 с. 5. Теорія та практика оперативної розробки

організованих груп, які займаються торгівлею людьми : монографія / А. В. Баб'як, І. А. Грабазій, М. В. Стащак, В. В. Шендрик. Львів : ЛьвДУВС, 2015. 214 с. **6.** Нагачевська Ю. С., Федчак І. А. Протидія оперативними підрозділами боротьби з торгівлею людьми Міністерства внутрішніх справ України торгівлі жінками з метою сексуальної експлуатації : монографія. Львів : ЛьвДУВС, 2014. 216 с. **7.** Нечай В. В. Проведення негласних слідчих (розшукових) дій під час розслідування податкових злочинів, що вчинюються організованими групами : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2018. 20 с. **8.** Стрельченко Д. В. Основи виявлення та розслідування незаконного заволодіння транспортними засобами, учиненого організованими злочинними групами : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2008. 20 с. **9.** Болгар О. В. Виявлення та розслідування злочинної діяльності у сфері кримінального автобізнесу : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2017. 20 с. **10.** Цибульник В. В. Оперативно-розшукова протидія підрозділами кримінальної поліції незаконному позбавленню волі або викраденню людини, вчиненим організованою групою : автореф. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2021. 20 с.

Надійшла до редколегії 15.09.2021

Filchakov O. V. The state of scientific development of the problem of operational and investigative counteraction by criminal police units to the promotion of criminally illegal activities of an organized group or criminal organization

The article examines the state of scientific development of assistance to criminally illegal activities of an organized group or criminal organization in the context of consideration of various aspects of operational and investigative counteraction to criminal wrongdoing by criminal police units.

The relevance of the topic is proved, the priority directions that will contribute to the solution of the scientific problem are determined. It is proved that this scientific problem is insufficiently paid attention to in the works of domestic specialists in the field of operative-investigative activity, as well as at the level of dissertation and monographic research, the problem of operational and investigative counteraction by criminal police units is insufficiently studied in the field of operational and investigative activities. It is noted that solving the problems of counteracting the state of illegal activities of organized groups or criminal organizations requires a comprehensive approach and implementation of appropriate measures by the government and society to promote processes to prevent illegal activities, neutralize existing groups and organizations, overcome the consequences of participants these communities.

It is emphasized that the priority is scientific problems related to the provision of freelancers of operational development of persons who contribute to the illegal activities of organized groups or criminal organizations; using criminal analytics to identify individuals who contribute to the illegal activities of organized groups or criminal organizations; separation of the

category of persons who contribute to the illegal activities of organized groups or criminal organizations in the operational records of the National Police of Ukraine; the use of covert investigative (search) actions against persons who contribute to the illegal activities of organized groups or criminal organizations; conducting operational and investigative measures in order to identify primary operational and investigative information regarding persons who contribute to the illegal activities of organized groups or criminal organizations.

Key words: criminal organizations, criminal police, operational and investigative counteraction, organized groups, assistance to illegal activity.

